

Non autem expressit hic Lucas, quia oratione dominus ad discipulos venerit, nihil tamen hoc Matthaeo, & Marco repugnauit. B E D. Demonstrat autem dominus consequenter, quia discipulis orauerit, quos monet orationum suarum vigilando, & orando existere participes. Sequitur enim. Et ait illis. Quid dormitis? Surgite & orate, ne intretis in tentationem. THEO. Hoc est, ne a tentatione superentur. Hoc enim est non induci in tentationem, non demergi ab ea. vel simpliciter nos iubet orare, ut tranquilla sit nostra vita, nec immergamur in aliquod molestorum. Diabolicum enim est, & superbum quemquam se in tentationem precipitare, unde & Iacobus non dixit. Inijcite vos in tentationes, sed cum incidieris, omne gaudium aestimate, de inuito voluntarium facientes. G L O. Praemissa oratione Christi, subiicitur de eius prodicione, qua a discipulo proditur. Dicitur. n. Adhuc eo loquente, ecce turba, & qui vocabatur Iudas vnus de duodecim antecedebat eos. C Y R I L. Dicit autem. Qui vocabatur Iudas, quasi nomen eius habens exosum, addit autem vnus de duodecim, ad significantiam nequitiae proditoris. Nam qui honoratus fuerat aequae Apostolis, factus est occisionis causa in Christo. C H R Y S O S. Sicut enim insanabilia vulnerum, nec ausleris medicamentis obediunt, nec demulcentibus, sic anima, ubi semel est captiuata, & si ipsam dederit cuiquam peccato, nullum emolumentum ex admonitionibus consequetur, & quod Iudas accidit a prodicione non cessanti, quamuis omnimodo doctrinae esset a Christo cohibitus. vnde sequitur. Et appropinquauit Iesu, ut oscularetur eum. C Y R I L. Immemor enim gloriae Christi, putauit forsitan posse latenter agere, ausus precipium dilectionis signum, organum efficere doli. C H R Y S. Non autem discendum est a fratrum admonitione, quamquam nihil propter nostra verba eueniat, nam & rituli & si nullus haurit, fluunt, & si forsitan non persuaseris hodie, poteris forsitan cras. Piscator enim per totam diem vacua trahens rethia, circa sero piscem capit. vnde dominus, & si sciret Iudam non conuertendum, non desistit facere, quae sua intererat. Sequitur enim. Iesus autem dixit illi. Iuda, osculo filium hominis tradis? A M B R O. Per interrogationem pronuntiandum puto, quasi amantissimum affectu corripit proditorem. C H R Y S O S. Proprium autem nomen ponit, quod magis dolentis erat & reuocantis, quam pro uocati ad iram. A M B R O S. Dicit autem. Osculo tradis? hoc est amoris pignore vulnus infligit? & pacis instrumento mortem irrogas? Seruus dominum, discipulus proditis magistrum, electus auctorem. C H R Y S. Non autem dicit. Tradis magistrum tuum, dominum tuum benefactorem, sed Filium hominis. Hoc est, mansuetum & mitem, qui si non esset magister & dominus, quia tamen tam suauiter erga te gessit, non esset a te prodendus. A M B R O S. Magna o domine significatio potestatis, magna disciplina virtutis, & consilium prodicionis aperitur, & adhuc patientia non negatur. Ostendit Deum quem proderet, dum occulta manifestat. ostendit quem traderet, dum dicit. Filium hominis. quia caro non diuinitas comprehenditur. Illud tamen plus confutat ingratum quod eum tradiderit, qui cum esset Dei filius, propter hos filius hominis esse voluisset. q. d. propter te suscepti ingrati, quod tradis Hypocrita. A V G V S T. Hoc ergo dominus cum traderetur primo dixit quod ait Lucas. Iuda, osculo filium hominis tradis. Deinde quod Matthaeus. Amice ad quid venisti? Deinde, id quod Iohannes commemorat. Quem quaeritis? A M B R O. Osculatus est autem eum dominus, non quo simulare nos doceat, sed ut neque proditorem refugere videretur, & plus afficeret proditorem cui amoris officia non negaret. T H E O. Zelantur autem discipuli & gladios euaginant. vnde sequitur. Videntes autem hi, qui circa ipsum erant quod futurum erat, dixerunt ei. Domine, si percussimus in gladio? Sed qualiter habent gladios? quia mactauerant agnum, & a mensa discesserant. Alij autem discipuli quaerunt an percuterent, sed Petrus vbique seruens pro domino persuasionem non expectat, sed percussit seruum pontificis, vnde sequitur. Et percussit vnus ex illis seruum principis sacerdotum, & amputauit auriculam eius dexteram.

F A V G V S T. de Concord. Euangel. Qui percussit, secundum Iohannem Petrus erat, quem autem percussit, Malchus vocabatur. A M B R O S. Eruditus enim in lege Petrus promptus affectu, qui sciret Phineas reputatum ad iustitiam, quod sacroleges permississet, percussit principis seruum. A V G V S T. de Concord. Euangel. Deinde de Lucas dicit. Respondens autem Iesus ait. Sinite vsque huc. Et cum tetigisset auriculam eius, sanauit eum. Dixit autem Iesus ad eos, qui venerant ad se principes sacerdotum, & magistratus templi & seniores. Quasi ad latronem existis cum gladijs, & fustibus. Cum quotidie vobiscum fuerim in templo non extendistis manus in me. Sed haec est hora vestra, & proteftas tenetis. ram. Respondens autem Iesus ait. Sinite vsque huc. Et cum tetigisset auriculam eius, sanauit eum. Dixit autem Iesus ad eos, qui venerant ad se principes sacerdotum, & magistratus templi & seniores. Quasi ad latronem existis cum gladijs, & fustibus. Cum quotidie vobiscum fuerim in templo non extendistis manus in me. Sed haec est hora vestra, & proteftas tenetis. cum in verbis, quae Matthaeus posuit, intelligatur potius totum factum quo vsus est gladio Petrus domino displicuisse. Illud enim verum est, quod cum interrogasset dicentes, Domine, si percussimus in gladio? tunc respondit. Sinite vsque huc. Id est, non vos moueat quod futurum est, permittendi sunt hucusque progredi, hoc est, ut me apprehendant, & implentur quae de me scripta sunt. Non enim diceret. Respondens autem Iesus, nisi ad interrogationem eorum responderet, non factio Petri. Sed inter moras verborum interrogantium dominum, & illius respondentis, Petrus audiret desponsionem percussit. Sed non potuit simul dici, quae simul fieri potuerunt tunc, sicut dicit Lucas sanauit eum, qui percussus erat. Sequitur enim. Et cum tetigisset auriculam eius, sanauit eum. B E D A. Numquam enim peccatis suis dominus obliuiscitur. Illi iusto mortem inferunt, iste persequentium vulnera sanat. A M B R O S. Sed cum dominus vulnera eorum dederit, mysteria diuina subiecit, ut seruis principis mundi, non natura conditione, sed culpa, auris vulnus exciperet, qui non audisset verba sapientiae. Aut si Petrus volens percussit aurem, docuit quod autem in spem habere non deberet, quam in mysterio non haberet. Sed quare Petrus? quia ipse ligandi & solvendi adeptus est potestatem, & ideo tollit gladio spiritali aurem interiorem male intelligens. Sed dominus ipse refundit auditum, demonstrans & ipsos si conuertantur posse sanari, qui in passione domini vulnerati sunt, eo quod omne peccatum fidei mysteris abluatur. B E D A. Vel seruis iste populus est iudaeorum, principibus sacerdotum indebito mancipatus officio, qui in passione domini dexteram auriculam, id est spiritalem legis intelligentiam perdidit, quae silicet auris, Petri gladio deciditur, non quod ille sensum intelligendum audientibus tollat, sed diuino ablatum iudicio negligentibus pandat. Verum eadem dextera auris in his qui in eodem populo crediderunt, diuina dignatione pristino est restituta officio. Sequitur. Dixit autem Iesus ad eos qui venerant ad se, principes sacerdotum & magistratus templi & seniores. Quasi ad latronem existis cum gladijs & fustibus. C H R Y S O. Accesserunt enim nocte timentes multitudinis impetum, & ideo dicit, quid vobis opus erat his armis in eum, qui vobiscum est semper? & hoc est quod sequitur. Cum quotidie vobiscum fuerim in templo non extendistis manus in me. C Y R I L. Vbi non inculpat dominus praesides iudaeorum quod non sibi mature paraauerant insidias mortis: sed arguit eos qui temere opinabantur eum se auasisset ipso inuito, ac si dicit. Tunc non cepistis me, quia nolebam, & nec nunc possitis, nisi me sponte vestris subiicerem manibus, vnde sequitur. Sed haec est hora vestra, id est paruum tempus concessum est vobis exercenda in me vestra superbia, patre vobis meis fauente. Dicit etiam quod haec potestas est tenebris data, id est diabolo, & iudeis insurgendi in Christum. Et hoc est quod subditur. Et potestas tenebrarum. B E D A. quasi d. Ideo aduersum me in tenebris congregamini, quia potestas vestra quae sic contra lucem mundi armamini, in tenebris est. Quaritur autem, quomodo Iesus principes sacerdotum, magistratus templi, & seniores, qui ad se venerunt alloqui dicarunt, cum apud alios euangelistas non ipsos venisse, verum in acro Caypha expectantes, ministros mississe perhibeantur. Sed huic contrarietati responderetur, quod illi non per seipsos, sed per eos quos miserunt ad apprehendendum Christum in sua iustionis potestate venerunt.

AMBRO.

AMBRO. Non intellexerunt infelices mysterium, nec venerati sunt tam clementem pietatis affectum quae etiam hostes suos non passus est vulnerari. Dicitur enim. Comprehendentes autem eum duxerunt ad domum principis sacerdotum. Cum legimus teneri Iesum, caueamus ne putemus eum teneri esse diuinitatem, & inuitum quasi infirmum, teneretur enim & ligatur in corporis veritate. B E D A. Princeps autem sacerdotum Cayphas significat, qui enim Iohannem erat pontifex annuillius. A V G. de Con. eu. Sed primo ad Annam ductus est sacerdotum Cayphas, sicut Iohannes dicit, qui ad Cayphas, ut Mattheus dicit. Marcus autem & Lucas nomen non dicit pontificis. C H R Y. Ideo autem dicitur ad domum pontificis, ut de consensu principis sacerdotum singula quae facerent. illi enim omnes conuenerant Christum praesolantes, magnus autem seruator Petri ostenditur qui non fugit, cum alios fugientes vidisset. Sequitur enim. Petrus vero sequebatur eum a longe. A M B R O. Bene a longe sequebatur iam proximus negatur, neque enim negare potuisset, si Christo proximus adhaesisset. Sed in hoc fit reuerendus, quod dominum non reliquit etiam cum timeret, metus naturae est cura pietatis. B E D A. Quod autem ad passionem eundem dominum a longe sequitur Petrus, significat ecclesiam securam quod est imitatura passionem domini: sed longe differenter, ecclesia enim pro se patitur, at ille pro ecclesia. A M B R O. Iam autem in domo principis sacerdotum ignis ardebat, vnde sequitur. Accenso autem igne in medio, & circum ille erat. At ille negauit eum dicens. Mulier non noui illum. Et post pusillum alius videns eum dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait. O homo non sum. Et interuallo facto quasi horae locutos, aut sententiam intelligimus tenuisse eos, qui compellati dicunt Petrum: tantum enim valet quod de illo coram illo dicebatur, quantum si illi diceretur, aut utroque modo dictum, & alios hunc alios illum modum commemorasse. B E D A. Subdit autem. Nam & galileus est. non quae alia lingua galilae, atque alia loquerentur Hierosolymite, qui utriusque fuerunt Hebraei, sed quae vnaqueque prouincia & regio suas habendo proprietates, vitium loquendi sonum vitare non possit. Sequitur. Et ait Petrus, o homo nescio quid dicis. A M B. Hoc est, sacrilegia vestra nescio, sed nos excusamus, ipse non excusauit. Non enim satis est inuoluta responsio contentis Iesum, sed aperta confessio. & ideo Petrus non de industria respondisse sic inducitur, quia postea recordatus est & tamen fleuit. B E D A. Solet autem sacra scriptura saepe meritum causam per meritum designare peccatorum. vnde Petrus, qui media nocte peccauit, ad gallicantum panituit. Sequitur enim. Et continuo illo adhuc loquente gallus cantauit. Quia quod in tenebris obliuiois errauit, verae lucis rememoratione correxit. A V G. de Concord. eu. Galli autem cantum post trinam negationem Petri intelligimus, sicut Marcus expressit. B E D A. Hunc gallum mystice opinor aliquem de horum intelligendum, qui iacentes & somnolentos increpat dicens: Euigilate iusti, & nolite peccare. C H R Y. Admirare autem curam magistris, quia cum vincit esset, multa utebatur prouisione erga discipulum, quem nutu erigens ad lachrymas prouocauit. Sequitur enim. Et conuersus dominus respexit Petrum. A V G. de Concord. eu. Quod quomodo accipiendum sit, diligentius considerandum est. Dicit enim Matthaeus. Petrus enim sedebat foris in atrio, quod non diceret, nisi illa cum domino intus agerentur. Similiter & in eo quod dixit Marcus. Et cum esset Petrus in acro deorsum, ostendit non solum in interioribus, sed etiam in superioribus gesta, quae dixerat. Quomodo ergo respicit dominus Petri facie corporali? Quapropter mihi videtur illa respectio diuinitas facta. Et sicut dictum est. Respice & exaudi me, & conuertere domine, libera animam meam, iudeum dicitur arbitror. Conuersus dominus respexit Petrum. B E D A. Respicere namque eius, misereri est, quia non solum cum agitur penitentia, verum etiam ut agatur Dei miserericordia necessaria est. A M B R O. Denique quos Iesus respicit, plorat delictum, vnde sequitur. Et recordatus est Petrus verbi domini quod dixerat, Quia prius quam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras Petrus fleuit amare. Quare fleuit? quia errauit ut homo, lachrymas eius lego, satisfactionem non lego. Lachrymas delictum, quod voce pudor est confiteri. Negauit primo & secundo & non fleuit, quia adhuc non respexerat dominum. Negauit tertio, respexit eum Iesus, & amarissime fleuit, & tu si veniam vis mereri, dilue lachrymis culpam tuam. C H R Y. Non autem audebat Petrus palam flere, ne a lachrymis deprehenderetur, sed foras exiens lachrymabatur. Flebat autem non propter panam, sed quia dilectum negauerat, quod molestius erat ei quolibet supplicio.

Lib. 3. c. 6.

vnus, alius qui affir. di. Vere & hic cum illo erat. A V G V. de Concord. euangel. Quod Matthaeus & Marcus dicunt post pusillum quantum esset hoc temporis manifestat hic Lucas dicendo. Et in teruallo facto quasi horae vnus de hoc autem interuallo tacet Iohannes: Item quod Matthaeus & Marcus non singulari sed plurali numero enunciat eos qui cum Petro agebant, cum Lucas & Iohannes vnus dicant, facile est intelligere: aut pluralem numerum pro singulari vitata locutione vsurpasse Matthaeum & Marcum, aut quod vnus maxime tamquam qui eum viderat affirmabat, ceteri autem secuti eius fidem Petri simul vrgebant. Iam vero illud quod Matthaeus ipsi Petro dictum asseuerat. Nonne te vidi i orto. Marcus autem & Lucas inter se illos de Petro locutos, aut sententiam intelligimus tenuisse eos, qui compellati dicunt Petrum: tantum enim valet quod de illo coram illo dicebatur, quantum si illi diceretur, aut utroque modo dictum, & alios hunc alios illum modum commemorasse. B E D A. Subdit autem. Nam & galileus est. non quae alia lingua galilae, atque alia loquerentur Hierosolymite, qui utriusque fuerunt Hebraei, sed quae vnaqueque prouincia & regio suas habendo proprietates, vitium loquendi sonum vitare non possit. Sequitur. Et ait Petrus, o homo nescio quid dicis. A M B. Hoc est, sacrilegia vestra nescio, sed nos excusamus, ipse non excusauit. Non enim satis est inuoluta responsio contentis Iesum, sed aperta confessio. & ideo Petrus non de industria respondisse sic inducitur, quia postea recordatus est & tamen fleuit. B E D A. Solet autem sacra scriptura saepe meritum causam per meritum designare peccatorum. vnde Petrus, qui media nocte peccauit, ad gallicantum panituit. Sequitur enim. Et continuo illo adhuc loquente gallus cantauit. Quia quod in tenebris obliuiois errauit, verae lucis rememoratione correxit. A V G. de Concord. eu. Galli autem cantum post trinam negationem Petri intelligimus, sicut Marcus expressit. B E D A. Hunc gallum mystice opinor aliquem de horum intelligendum, qui iacentes & somnolentos increpat dicens: Euigilate iusti, & nolite peccare. C H R Y. Admirare autem curam magistris, quia cum vincit esset, multa utebatur prouisione erga discipulum, quem nutu erigens ad lachrymas prouocauit. Sequitur enim. Et conuersus dominus respexit Petrum. A V G. de Concord. eu. Quod quomodo accipiendum sit, diligentius considerandum est. Dicit enim Matthaeus. Petrus enim sedebat foris in atrio, quod non diceret, nisi illa cum domino intus agerentur. Similiter & in eo quod dixit Marcus. Et cum esset Petrus in acro deorsum, ostendit non solum in interioribus, sed etiam in superioribus gesta, quae dixerat. Quomodo ergo respicit dominus Petri facie corporali? Quapropter mihi videtur illa respectio diuinitas facta. Et sicut dictum est. Respice & exaudi me, & conuertere domine, libera animam meam, iudeum dicitur arbitror. Conuersus dominus respexit Petrum. B E D A. Respicere namque eius, misereri est, quia non solum cum agitur penitentia, verum etiam ut agatur Dei miserericordia necessaria est. A M B R O. Denique quos Iesus respicit, plorat delictum, vnde sequitur. Et recordatus est Petrus verbi domini quod dixerat, Quia prius quam gallus cantet, ter me negabis. Et egressus foras Petrus fleuit amare. Quare fleuit? quia errauit ut homo, lachrymas eius lego, satisfactionem non lego. Lachrymas delictum, quod voce pudor est confiteri. Negauit primo & secundo & non fleuit, quia adhuc non respexerat dominum. Negauit tertio, respexit eum Iesus, & amarissime fleuit, & tu si veniam vis mereri, dilue lachrymis culpam tuam. C H R Y. Non autem audebat Petrus palam flere, ne a lachrymis deprehenderetur, sed foras exiens lachrymabatur. Flebat autem non propter panam, sed quia dilectum negauerat, quod molestius erat ei quolibet supplicio. p A V G. de Con. eu. De Petri tentatione, qui inter domini contumelias facta est, non eodem ordine omnes narrant. Nam illas primo commemorat Matthaeus, & Marcus, deinde Petri tentationem. Lucas vero explicauit prius tentationem Petri, deinde dicit contumelias dicens: Et viri qui tenebant eum, illud eant ei, cedentes. C H R Y. Caeli & terrae dominus caesus sustinet, & patitur impiorum ridicula, formam nobis patientiae praebens. T H E O.

Lib. 3. c. 6.

Lib. 3. c. 6.

Lib. 3. c. 6.

Lib. 3. c. 6.